

Flere lokalt producerede bær.

1. Baggrunden for aktivitetens gennemførelse.

Der er mangeårig tradition for, og god erfaring med, produktion af bær i Danmark – her i projektet arbejdes der med de største kulturer, jordbær, solbær og surkirsebær. Konkurrencen fra importerede varer er stigende, og det er derfor ekstra vigtigt, at nye arealer kommer godt fra start.

Indeværende projekt omfatter kvalitet af plantematerialet, valg af sorter og optimering af produktionssystemerne, samt udvikling af produktion af nye bærkulturer.

a. Jordbær

1: Fokus på god plantesundhed og plantekvalitet. For producenten er det yderst vigtigt at stille krav til kvaliteten af de leverede planter, samt at følge op på kvaliteten ved, og efter modtagelsen. Dette gælder ved bestilling af planter til traditionel fri-landsproduktion, men især ved bestilling af planter til tunnel, væksthuse og 60-dages produktion, hvor der ønskes plantning og høst indenfor samme år. Der er meget varierende kvalitet på markedet, og det er nødvendigt at højne kvaliteten, for at sikre udviklingen af den lokale jordbærproduktion.

2: Erfaringsindsamling og vurdering af nye sorter til lokal produktion. Det er nødvendigt for udvikling af produktionen af jordbær, at nye sorter forædlet i udlandet er egnet til lokale produktionsbetingelser. Derfor er det afgørende, at sorterne afprøves under lokale klimatiske betingelser. Flere producenter er begyndt at plante egne mindre prøveplantninger af nye sorter, men i en travl hverdag kan det være svært at nå at følge op på dette, og i projektet arbejdes der med at udvikle mere standardiserede retningslinjer for disse afprøvninger.

b. Solbær - screening af nye sorter. For at sikre stabile udbytter og en rentabel produktion, ønskes der udvalgt nye sorter til gavn for buskfrugtproducenterne. Projektet bygger på tidligere projekter, hvor der er hjemtaget solbærsorter og -selektioner, som formodes egnede til det danske klima, og hvor de mest lovende sorter er udplantet i testplantninger hos producenter, som så skal følges og gøres op. Dette arbejde er en løbende proces.

c. Surkirsebær - nye sorters dyrkningspotentiale. 'Stevnsbær' har en unik kvalitet, specielt med hensyn til et højt farveindhold, som efterspørges på eksportmarkederne i Europa. Der er fundet nye kloner og sorter af vores populære sort Stevnsbær, sorter som kan matche kvaliteten, og som oppebærer et mere stabilt udbytte og formentlig er mere hårdføre. Projektet bygger på tidligere projekter, hvor der er hjemtaget sorter og -selektioner, som formodes egnede til det danske klima, og hvor de mest lovende sorter er udplantet i testplantninger hos producenter, som så skal følges og gøres op. For at sikre en fortsat udvikling på dette felt, vil flere af disse sorter blive testet i en større skala, hos udvalgte producenter, med forventning om høje, stabile udbytter.

- d. Surkirsebær - intensiv produktion.** Produktionen af surkirsebær er traditionelt meget ekstensiv, hvor der plantes på store planteafstande, og træerne først høstes ca. 5 år efter plantning. For at forbedre produktionsøkonomien, udvikles et system, hvor der kan høstes allerede 2. år efter plantning. Systemet bygger på svage grundstammer, sorter med stabile udbytter, rodiskæring, drypvanding og høst med portalhøster, og har været afprøvet i mindre format de sidste 5 år. I disse testplantninger er der opnået viden om, hvordan systemet skal etableres og håndteres. Der udvikles videre på systemet, baseret på disse erfaringer.
- e. Nye typer industribær.** Arealet af industribær er faldet de senere år. Der er behov for nye, supplerende specialproduktioner, som kan tilfredsstille industriens og forbrugerens interesse for nye tiltag, således at industriproduktionen kan udvikles. Der er spirende produktioner af nye produkter. Der etableres inspirationsplantninger, hvor nye arter og sorter afprøves, med henblik på, om de er egnede til maskinhøst, og kan medføre udvikling af nye produkter og nye markeder/kundegrupper.

2. Formålet med aktiviteten.

Projektet har til formål at udvikle produktionen af bær, både ved at udvælge de højest ydende sorter af en optimal kvalitet, og ved at afprøve sorternes dyrkningspotentiale. Nyt dyrkningssystem for surkirsebær videreudvikles. Der udarbejdes økonomiske kalkuler for produktionerne af de enkelte arter og sorter.

Der vil blive arbejdet i følgende delprojekter:

- a. Jordbær
 - 1. – fokus på god plantesundhed og plantekvalitet
 - 2. – erfaringsindsamling og vurdering af nye sorter til lokal produktion
- b. Solbær – screening af nye sorter, samt dyrkningsmæssig afprøvning
- c. Surkirsebær - nye sorters dyrkningspotentiale
- d. Surkirsebær - intensiv produktion
- e. Nye typer industribær

3. Aktivitetens indhold.

a. Jordbær:

1. Fokus på god plantesundhed og plantekvalitet. Der er blevet udtaget 14 stikprøver af planter fra jordbærpartier fra otte af de mest anvendte planteleverandører og planteproducenter. De er blevet visuelt vurderet ved modtagelsen og der er målt rodhalsdiameter og rodlængde. Derefter er planterne blevet analyseret for de 5 vigtigste svampesygdomme. For syv af stikprøverne er der blevet plantet en række af hvert parti på samme lokalitet, så tilvæksten kan følges i marken. De resterende 7 partier vil blive fuldt i marken hos i enkelte producenter hen over den kommende sæson.

2: Erfaringsindsamling og vurdering af nye sorter til lokal produktion. Vi har vurderet plantemateriale for en række nye sorter (bl.a. Malling Centenary, Jive, Sussette og Faith, samt remonterende sorter), som er plantet i systemer med høst i planteåret.

- b. Solbær – screening af nye sorter,** samt dyrkningsmæssig afprøvning. Nyt forædlingsmateriale vil blive screenet på Institut for Fødevarer, Aarhus Universi-

tet, Årslev, med hensyn til udbytte, bærkvalitet og følsomhed overfor skadevoldere. De mest lovende selektioner/sorter opformeres, og plantes i dyrkningsforsøg hos avlere. Fra etablerede sortsforsøg, som allerede står hos 5 avlere, og er blevet fulgt de sidste 3 år, udvælges de mest interessante sorter, og disse sorter genplantes i større skala. Samtidig følges de gamle plantninger fortsat – primært fokuseres der her på udbytter. Det afklares, om der kan skaffes tilladelse til at afprøve nyere skotske sorter, som ser lovende ud under lokale forhold. I positivt fald, laves der udvidede plantninger med 100 buske af hver sort. Forsøgene følges med henblik på udbytte, bærkvalitet og sygdomsmodtagelighed.

- c. **Surkirsebær - nye sorters dyrkningspotentiale.** Træer af de mest lovende nyere surkirsebærssorter udplantes i større skala hos 2-3 avlere, for at følge op på, og dokumentere, om de fortsat giver stabile udbytter. Sideløbende følges de sortsafprøvninger, som allerede er etableret, især med henblik på at vurdere udbytter.
- d. **Surkirsebær - intensiv produktion.** Der etableres en plantage, med fokus på intensiv produktion, populært kaldet tætplantning. Der udvælges en svagtvoksende grundstamme, med en udvalgt klon af stevnsbær, som plantes på ca. 1 m. afstand. Der skal være mulighed for drypvanding og rodbeskæring. Udbyttets høstes fra år 2 eller 3 med portalhøster, og der regnes økonomi på denne produktionsmetode, sammenlignet med almindeligt plantesystem.
- e. **Nye typer industribær.** Der etableres mindst 100 buske af nye typer industrifrugt, med henblik på brug af maskinel høst. Der regnes økonomi på en kommerciel produktion, ud fra de informationer, der indsamles.

4. Målopfyldelse (vurdering af resultaterne i forhold til de opstillede mål).

a. Jordbær:

1: Øge fokus på plantesundhed og plantekvalitet ved producenterne for derigennem at øge kvaliteten af importeret plantemateriale, og derved opnå bedre etablering og rentabilitet. Der er gennem rådgivning og artikler i Gartnertidende og nyhedsbreve sat ekstra fokus på plantekvaliteten, så vi efterhånden får flere producenter til at sætte øget fokus på plantekvaliteten. Det vil også være fokus på dette ved næste års jordbærkonference 2016.

2: Erfaringsindsamling og vurdering af nye sorter til lokal produktion. Vi har fået de første indtryk og erfaringer af sorter som bl.a. Fleurette, Mallings Centenary, Jive, Faith og Sussette, samt remonterende sorter som Florentina, Florina, Favori, Furore, Capri og Murano, som er plantet i systemer med høst i planteåret ude ved producenterne.

b. Solbær – screening af nye sorter.

Formålet med projektet var at fortsætte indsamling om udbytter for de sorter der allerede er etableret hos avlere og på DJF Årslev. Dette er foretaget. Hos 2 af avlerne

er udbytterne ikke høstet maskinelt, idet avlerne generelt ikke høstede deres solbær pga. meget dårlige priser. Her er der i stedet vurderet udbytter eller håndplukket bær. I projektet ønskede vi at etablere nye arealer med især interessante solbærsorter, da dette er den største produktion af buskfrugt. Der vil i efteråret 2015 komme plantemateriale af nye sorter fra forædlingen i Skotland, som screenes på Institut for fødevarer, Aarhus Universitet. Det har ikke været muligt at få nye sorter af solbær, som kan plantes ud hos avlere. Der har heller ikke været interesse hos avlerne, idet det internationale marked er præget af historisk lave priser. Vi ønskede også at få tilladelse hos de skotske og polske forædlere til at genplante nogle af de mest interessante sorter i større plantinger. Det har ikke været muligt at få denne tilladelse. Da Ribs økonomisk er blevet en mere interessant kultur de seneste år, plantes i stedet for et udvalg af nyere ribssorter hos en avler.

c. Surkirsebær - nye sorters dyrkningspotentiale.

Der er på to lokaliteter etableret plantinger med de mest interessante stevnsbærkloner. Disse vil blive fulgt både med hensyn til vækst, blomstringstidspunkt og udbytte. Etablerede sortsplantinger fra tidligere, er fjernet bortset fra to steder. Disse blev tilset i 2015 med henblik på at vurdere udbytte og sundhed.

d. Surkirsebær - intensiv produktion. Der blev i efteråret 2015 etableret et areal med tætplantede kirsebærtræer hos en avler. Der er etableret kombinationer af 3 sorter og 2 grundstammer.

e. Nye typer industribær.

Der blev i efteråret 2015 plantet en række forskellige kulturer hos en avler. Nogle vides at kunne høstes med maskine, men det er uvist om de kan klare det Danske klima, andre ved vi kan gro i Danmark, mens det er uvist om de kan høstes med maskine. Der plantes ikke 100 buske af hver kultur, men der forsøges tilpasset antal planter således at der plantes 50 m af hver kultur.

5. Aktivitetens offentliggørelse.

Jordbær

- Viden formidles løbende via rådgivning om sorter.
- Viden om sorter er formidlet på møder med producenter af remonterende sorter den 29/4, 28/5, 18/6 og den 8/7 2015.
- Formidling op plantekvalitet på Jordbærkonference 2016 den 19. januar.
- Artikel: Stil krav til plantekvaliteten. Gartner Tidende nr. 15. 2015, s. 38-39.
- Artikel i Gartner Tidende nr. 1. 2016.

Solbærsorter

- Sorter af solbær, hvad kan anbefales. Power point til Bær dyrkernes Temadag februar 2015.
- Busk og Stenfrugt NYT nr. 1 2015. Projekt omtalt.
- Viden om sorter er formidlet i buskfrugt ERFA grupper, som været afholdt i 2015
- Artikel om solbærsortsforsøg hos 5 avlere. Artikel i Gartner Tidende Januar 2016.
- Artikel om sortsscreening på Institut for fødevarer. Gartner Tidende februar 2016.

Kirsebærsorter

- Kombiner den rigtige sort og grundstamme. Gartner Tidende nr. 1. 2015 s. 54.
- Det er aldrig for sent at plante. Artikel Gartner Tidende 2015. nr. 1 side 6-7.

Nye arter og sorter

- Afprøvning af nye bærkulturer til maskinhøst. Power point til projekt opstartsmøde.
- Thy Økobær planter og lægger om. Artikel Gartner Tidende nr. 15. 2015. s. 48-49.

6. Resumé

Der arbejdes på en bred front på at optimere bærproduktionen i Danmark. Der tages inden for de enkelte produktioner fat på de aktuelle problemstillinger. For jordbær er optimering af det af avlerne benyttede plantematerialer vigtigt for at optimere udbytte og undgå skadedydere i produktionen. Ligeledes er det vigtigt, at de benyttede sorter er testet for deres egnethed inden de tages i brug i større stil lokalt.

For solbær arbejdes der på at finde de bedste sorter til en produktion af et stort høstudbytte af en god kvalitet. Der screenes sorter fra udenlandske forældre på Aarhus Universitet og de bedste sorter dyrkes i testforsøg hos avlere på forskellige lokaliteter i landet.

I surkirsebær testes nye kloner/sorter af vores unikke sort Stevnsbær. Der testes sorts- og klonblandinger etableret hos 2 avlere. Desuden undersøges om den mere ekstensive produktion af Stevnsbær til maskinhøst på store planteafstand kan gøres mere intensiv og generere en bedre økonomi for avleren. Det ønskes at udvikle et tætplantningssystem tilsvarende det der i dag praktiseres i æbler. Med flere træer per ha, gødevanding og rodbeskæring. Målet er, at planterne skal producere mange bær tidligere i deres levetid og også at udbyttet per ha skal øges.

Der er brug for nye bærkulturer til maskinhøst. Markedet efterspørger nye produkter og prisen på en bulkvare at både solbær og kirsebær er under pres. Derfor arbejdes der med at finde nye arter og sorter til industriproduktion og maskinhøst. Hos en avler etableres nye sorter af bl.a. stikkelsbær, samt buskkirsebær forædlet og skaffet fra Canada, og nye arter som bærmispel, Lonicera og sølvblad.